

F E L S Ő N Y É K K Ö Z S É G
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

Elfogadva

Felsőnyék község önkormányzat képviselő-testületénekszámú határozatával

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. A település bemutatása, általános településkép, településkarakter
3. Örökségünk, a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők
4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával
5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató, közterületek településképi útmutatója – utcák, terek, közparkok, közkertek
6. Jó példák bemutatása: épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása
7. Jó példák bemutatása: sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

1. BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ

JOGSZABÁLYI ISMERTETÉSE

HÁTTÉR

A településképi arculati kézikönyv (továbbiakban: kézikönyv) a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény alapján a település természeti és épített környezete által meghatározott településképi jellemzők bemutatásának és minőségi formálásának az eszköze.

A kézikönyv a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet 12. melléklet szerinti tartalommal készült.

A kézikönyv meghatározza a településképi jellemzőket, településrészek arculati jellemzőit és értékeit, a minőségi formálásra vonatkozó javaslatokat, valamint a településképhez illeszkedő építészeti elemeket, beépítési vázlatokat, irányt mutatva az építésekhez, a minőségi épített környezet fenntartása és fenntarthatósága érdekében.

A kézikönyv a településképi rendelet alátámasztó munkarésze.

A KÉZIKÖNYV CÉLJA

A kézikönyv igyekszik feltárni és ismertetni Felsőnyék egyedi, sajátos arcát, különösen pedig a település épített környezetének értékeit. Ezen felül ajánlásokat, iránymutatásokat fogalmaz meg – amelyek nem kötelező jellegűek – a településképi minőségi formálására vonatkozóan, abból a célból, hogy hathatós segítséget nyújtson az értékeket megőrizni szándékozó településfejlesztés és település szépítés céljainak eléréséhez.

A kézikönyv nem konzerválni kívánja a kialakult településképet, hanem annak értékes elemeire rávilágítva, a helyi építési szokásokat átörökítve, olyan falukép kialakítását igyekszik elősegíteni, mely a korabeli értékek tiszteletben tartására épülve a mai kor szellemének megfelelő épített környezetet eredményez.

A kézikönyv tehát egy szemléletformáló kiadvány, mely elsősorban a lakosság, az építetők és a települési döntéshozók tájékozódását hivatott segíteni.

2. A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA, ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

Felsőnyék község Tolna megye észak-nyugati szélén, a Somogy-Tolnai-Hegyhát kistáj északi részén fekszik, Tamási városától 30 km-re, Szekszárdtól 81 km-re. A tájat a Balaton, a Sió-völgy, a Kapos völgye és a Külső-Somogy hordalékkúpja határolja

A település Tamási középfolkú, a megyeszékhely felsőfolkú intézményeinek vonzáskörzetéhez tartozik. A község életére némi vonzást gyakorol a Somogy megyei Siófok városa is. A község népességszáma 1080 fő

(2017. évi adat, forrás <http://nepesseg.com/tolna/felsonyek>), a lakosságszám sajnálatosan folyamatos csökkenést mutat. A közigazgatási területe 32 km².

A település alapfolkú intézményekkel teljeskörűen el van látva. Bizonyos feladatok ellátása a szomszédos önkormányzatokkal közösen, társulások formájában biztosított.

A település profiljára a hagyományos mezőgazdasági jelleg a meghatározó. Büszke a helyben készített boraira. A községben jelentősebb ipari üzem és idegenforgalmi jellegű intézmény nem található.

Falunkból és környékéről számos híresség származik, például Nyékhez kötődik például Méliusz Juhász Péter, az első debreceni református püspök, Vas Gereben, Petőfi íróháza vagy Deák Ferenc aki 1849-ben itt bujkált.

A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETE

A település ősidők óta lakott, már a kőkorszakból is vannak régészeti emlékei, de leletek tanúskodnak a vaskori és a bronzkori ember ittlétéről is.

A rómaiak idején a település helyén valószínűleg katonai őrállomás állt, Fortianan néven.

A honfoglalás után a vidék az Árpád törzs szálláshelye lett. A település neve az önálló Nyék törzsre utal. Nyéken a tatárjárás után vár épült, a mai Várhegy nevű helyen, aminek előzményei a keltákig azaz Kr.e. 4. századig nyúlnak vissza. Az építtetője ismeretlen.

A nem önálló településhelynek, hanem menedéknek épült földvár egy magas dombgerinc végén álló 180 méterrel a tengerszint felé magasodó hegykúp, amelyet sáncok öveztek. A törökök uralma alatt is folyamatosan lakott, népes, magyar lakta település volt. Bár ezt követően a kuruc háborúban ideiglenesen elnéptelenedett a falu, az 1715-ös országos összeírás már egy 16 telkes és 3 kisházás települést rögzít ismét.

1841-ben kerül a Montenuovo hercegi család birtokába, ahol egészen 1945-ig marad.

A világosi fegyverletétel után a haza bölcse, Deák Ferenc a környéken bujdosott, több hazafival össze-összejöttek a Garáb-hegy nyugati lejtőjén lévő pincében, illetve megfordult Nyék szőlőhegyén lévő préházban is, ez utóbbi ma is áll.

A Sió medrét már 1865-ben szabályozták csökkentve ezzel a csatornát övező mocsarak területét.

A törzslakosság gazdálkodással foglalkozott, a szőlőtermesztésnek és az állattenyésztésnek volt kiemelkedő szerepe. Az első termelői szövetkezet megalakulásával (1949) a mezőgazdasággal foglalkozó lakosság nehéz helyzetbe került, ugyanis a termés nagyobbik részét be kellett szolgáltatni. 1960-ban felújították a falu villamoshálózatát, 1962-ben a régi 1892-ben épült iskola helyett újat emeltek 1964-ben művelődési otthon, 1968-ban óvoda, 1969-ben orvosi lakás és rendelő, 1970-ben Takarékszövetkezet épült. A 70-es években járda és úthálózat bővült, valamint a vízhálózat is kiépült a faluban. A rendszerváltás után megszűnt a TSZ, sokan önálló gazdálkodásba kezdtek. 1992-ben megszűnt a vasút, felszedték a síneket is, viszont kiépült a hálózati telefon, később a gázvezeték hálózat is.

A TELEPÜLÉSSZERKEZET

Településszerkezetet tekintve Felsőnyék tipikusan szalagtelkes szerkezetben kialakult település.

Az 1763-1787 között készített katonai térképen még Nyék néven szerepelt. A 400-500 fős település ekkor még jellemzően kelet-nyugati irányú egyutcás falu, mely tengelyhez templom környékén két észak-dél irányú rövid keresztutcák csatlakoznak. A földvár itt Alte Schanz néven került feltüntetésre.

Az 1806-1869 között készített II. katonai felmérés térképén jól látható, hogy északi és nyugati irányú növekedés, illetve a település intenzívebb beépítése is szembetűnő.

A lakosság lélekszáma már ekkor közel azonos volt a jelenlegi népességgel.

Az 1869- 1887 között készített III. katonai felmérés térképén, illetve a Magyar Királyság ugyanekkor készített térképén jelentős változás nem olvasható le.

A XIX. században készített kataszteri térképről leolvasható a szalagtelkek jellemző használata: elől a lakó- és gazdasági épületek udvarral, mögöttük pedig a mezőgazdasági művelés alatt álló telekrészek. A magasabban fekvő északi telekvégeket szántóföldként hasznosították, a déli mélyebb fekvésű, vizenyős területeket pedig elsősorban rétként, veteményeskertként.

A hosszú, keskeny telkek mellett találunk zerguzos, szabálytalan formájú és méretű telkeket, melyeken az épületek is organikus jelleggel helyezkednek el, az itt fellelhető halmazos jellegű utcaszerkezetnek megfelelően.

A külterületi telekszerkezetre ekkor még az apró telkes felosztás a jellemző: szőlős területeken és a szántóföldek esetében is.

ÁLTALÁNOS
JELLEMZŐK

TELEPÜLÉSKÉPI

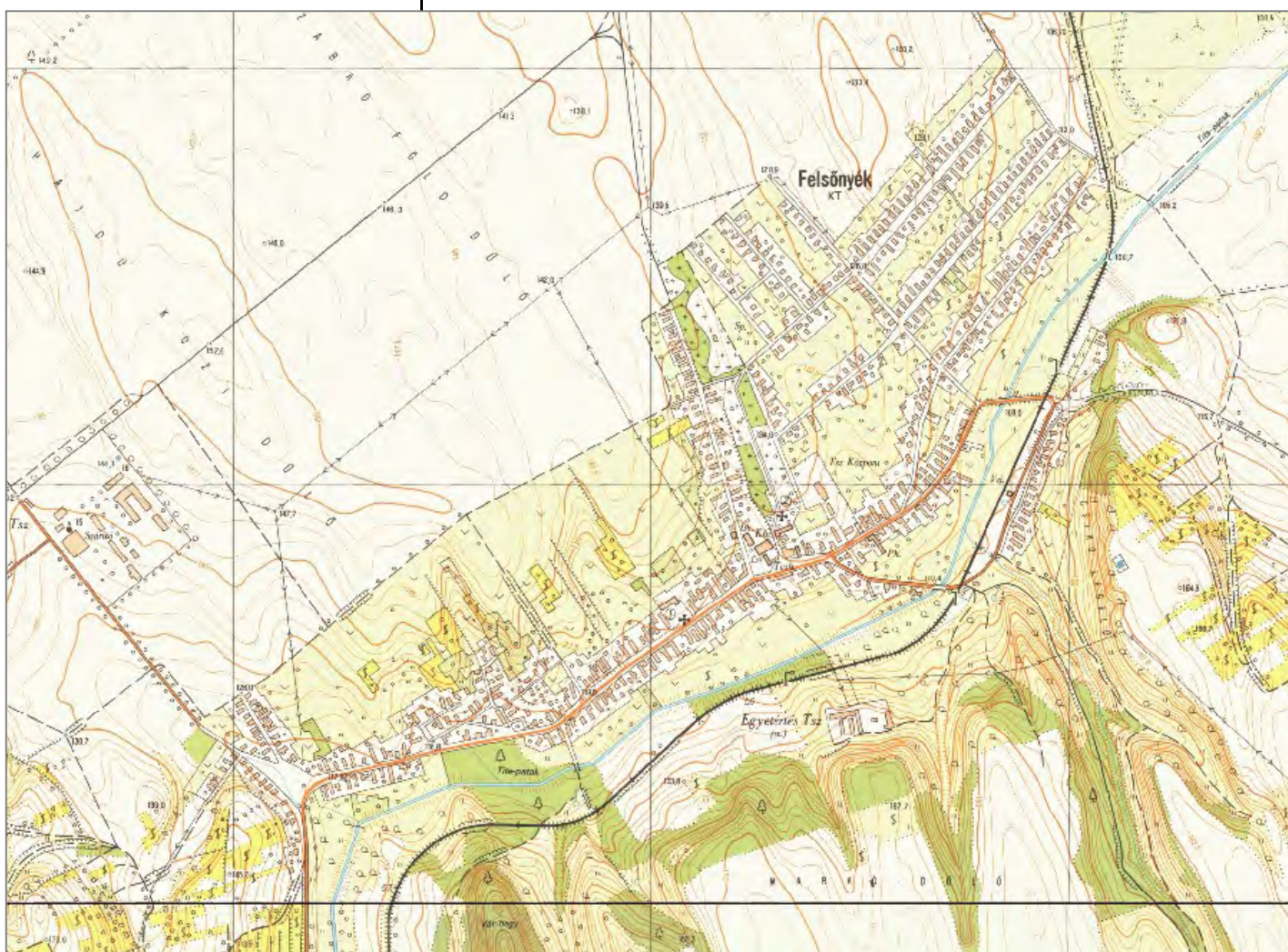
Felsőnyék jelenlegi szerkezetén jól elkülöníthető a spontán fejlődéssel létrejött településmag, amely kiterjedése és szerkezete a fentebb látható (katonai felmérés) térképein is felfedezhető, illetve a 20. században beépült, tervezett településrész. Ez utóbbira az egyenes nyomvonalú, széles keresztmetszetű utcák, szabályos, téglalap alakú, merőleges kiosztású telkek a jellemzők.

Területfelhasználására túlnyomórészt a falusias lakóterület a jellemző, de kisebb részben településközponti vegyes területeket is találunk.

Az épületállományát túlnyomó részt földszintes lakóházak adják, melyek közül elsősorban a falu központjában összpontosuló intézmények és a templomok, valamint a mezőgazdasági üzemi épületek emelkednek ki eltérő magasságukkal.

A külterületi rész karakteres elemei a Tita-patakon felduzzasztott halastavak, a patak medrét kísérő erdős-szőlős területek, valamint a Sió és az azt kísérő Kolláti-rét vonzó és hangulatos látványa.

A település külterületén szétszórtnak helyezkednek el a majorok, üzemek területei, melyek épületállományára jellemzőek a nagy alapterületű, földszintes jellegű csarnokok, vertikálisan kiemelkedő silók, tárolók, melyet egy-egy irodaház vagy lakóépület egészít ki.

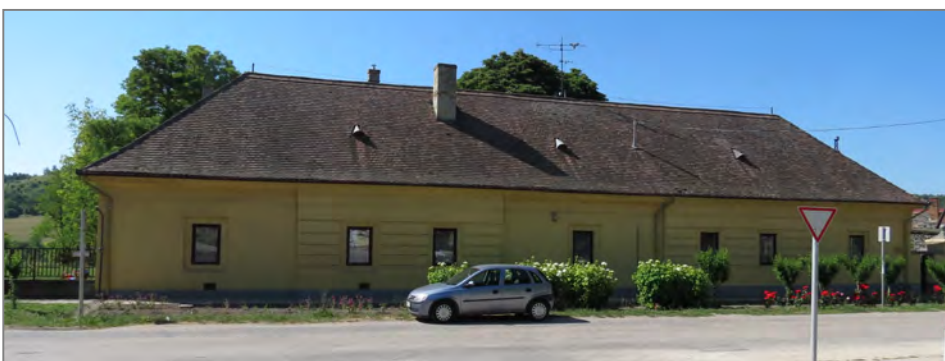
3. ÖRÖKSÉGÜNK, A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI, TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TELEPÜLÉSKÉPI JELLEMZŐK

Felsőnyék település gazdag az építészeti értékeit tekintve, melyek között számos országos védelem alatt álló és számos helyi védelem alatt álló, vagy arra érdemes épületet, objektumot találunk.

A település épített környezetének legjelentősebb elemei a **MŰEMLÉKEK**, amelyek közül négy található Felsőnyéken:

REFORMÁTUS TEMPLOM

Az 1792 és 1796 között épített református templom eredetileg későbarokk stílusban épült, majd a XIX. század végén eklektikus stílusban átépítették.

VOLT PLÉBÁNIA KOSSUTH UTCA 38.

A településen 1846-ban lett plébánia, amely 1898-ban kapott épületet (előzőleg uradalmi épület volt, a XVIII. századból). A késő barokk stílusú, utcával párhuzamos nyeregtetős épület osztott ablakai egyszerű kialakításúak, a homlokzati felületet vakolati díszek tagolják.

R. K. TEMPLOM

A falu központjában, a temető mellett, kiemelkedő helyen áll az 1836-ban, Batthyány Fülöp herceg segítségével felújított templom, amely a XV. századból származó gótikus falmaradványokat őriz. A támpillérek is erre utalnak. Védőszentje Szent Lajos király.

DEÁK- EMLÉKPRÉSHÁZ

külterület 0399/2. hrsz

A Középhegyen álló, népi présházban bujdosott Deák Ferenc 1849-ben, a világosi fegyverletétel után. A településtörténeti fontossága mellett építészeti szempontból is fontos értéket képvisel. Gerendasoros tetőszerkezetét egykor nád fedte. A külső ajtaja kétszárnyú, kiemelhető középszárfával, kovácsolt szegekkel, kovácsoltvas fogantyúkkal.

HELYI ÉRTÉKEK

A műemlékeken kívül a település számos helyi védelemre érdemes építménnyel rendelkezik. Ezek túlnyomó részt a belterületen az ősi településrag tengelyét képező Kossuth L. utcában találhatók. Ezen objektumokat részletesen a 2017-ben készített értékleltár mutatja be.

LAKÓHÁZ
Kossuth utca 145.

Fésűs beépítésű utca hosszaházak lakóépülete, melyet 1898-ban építettek. Osztott ablakokkal tagolt oromfalát vakolati díszek, mívés bádogelemek teszik értékké.

Felsőnyék egyik legértékesebb építészeti emléke, helyrehozatalát követően a falu „drágaköve” lehetne.

A helyi értékek között számos tornácos, egytraktusos lakóházat találunk, továbbá téglakerítéseket, gazdasági épületeket.

Ezek megőrzése, eredeti megjelenésük visszaállítása falukép szempontjából elengedhetetlen.

A településről keleti irányba kivezető löszmélyút két oldalán, a helyenként 6 méter magas falba pincéket vájtak, hogy a környékbe termelt szőlőből készített bort megfelelő módon tárolni tudják. Az íves nyílásokat általában fa ajtók zárják le.

TÁJ ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

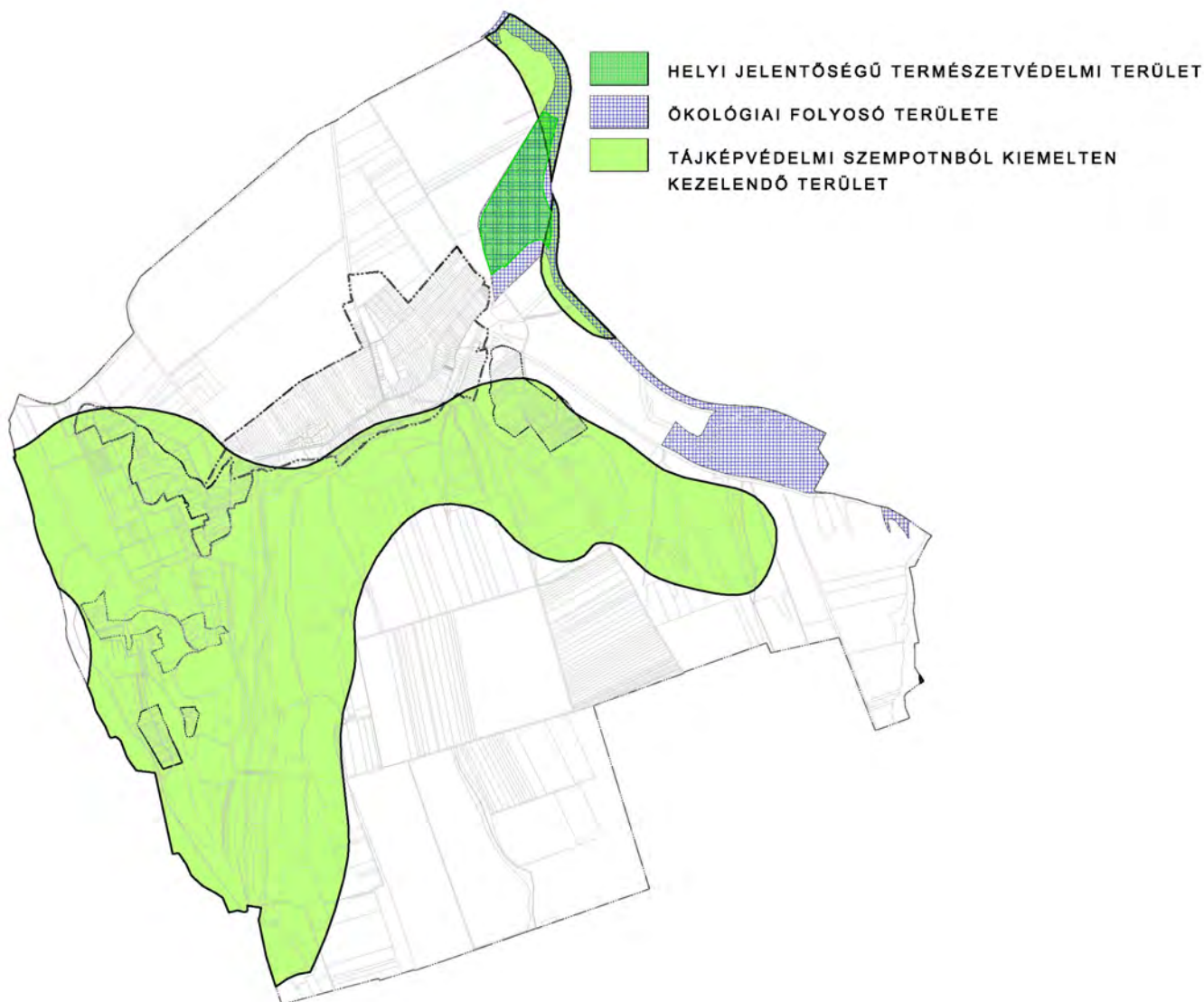
A település területén található a Kolláti-rét, mely helyi jelentőségű természetvédelmi terület.

A Sió és a Tita-patak ártéri síkján elhelyezkedő terület a vízrendezések előtt időszakos vízzel borított mocsárrét volt. A természetközeli gazdálkodási gyakorlat kedvezett a természeti értékek megmaradásának.

A község területét érinti továbbá az Országos Ökológiai Hálózat övezete, azon belül az ökológiai folyosó területe, valamint a Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete.

Előbbibe a Sió-menti területek tartoznak, a Kolláti réttel együtt, utóbbihoz pedig a településtől délre fekvő, Tita-patak völgyét két oldalról kísérő szőlős-erdős dombok, illetve a patakon felduzzasztott halastavak tartoznak.

A település táji, környezeti adottságai igen kedvezőek. Az eddigi tájhasználat nem okozott irreverzibilis károkat a környezetben, a tájhasználatok napjainkban is jórészt harmonikusan illeszkednek a táji környezethez. A település kiváló termőhelyi adottságai miatt a település gazdasági életében a jövőben is fontos tényező kell legyen a mezőgazdaság. A szántóterületek mellett, főként a falutól nyugatra a dombvidéki területeken a szőlőművelés és gyümölcsstermelés számára kiválóak a feltételek.

Nyugatról a tavakat a víztükörben visszatükröződő, domboldalra felkúszó teraszos művelésű szőlőterületek és a dombtető erdei övezik, keletről a völgyben fekvő keskeny szántók mögötti meredek lejtőt tisztásokkal tarkított erdő borítja. A szép, hangulatos tájképet, a természet és az ember munkájának nyomait magán viselő művelt területek harmóniáját a teraszos szőlők látványa fokozza.

A Tita-patakon felduzzasztott halastavak a tájkép meghatározó, értékes elemei.

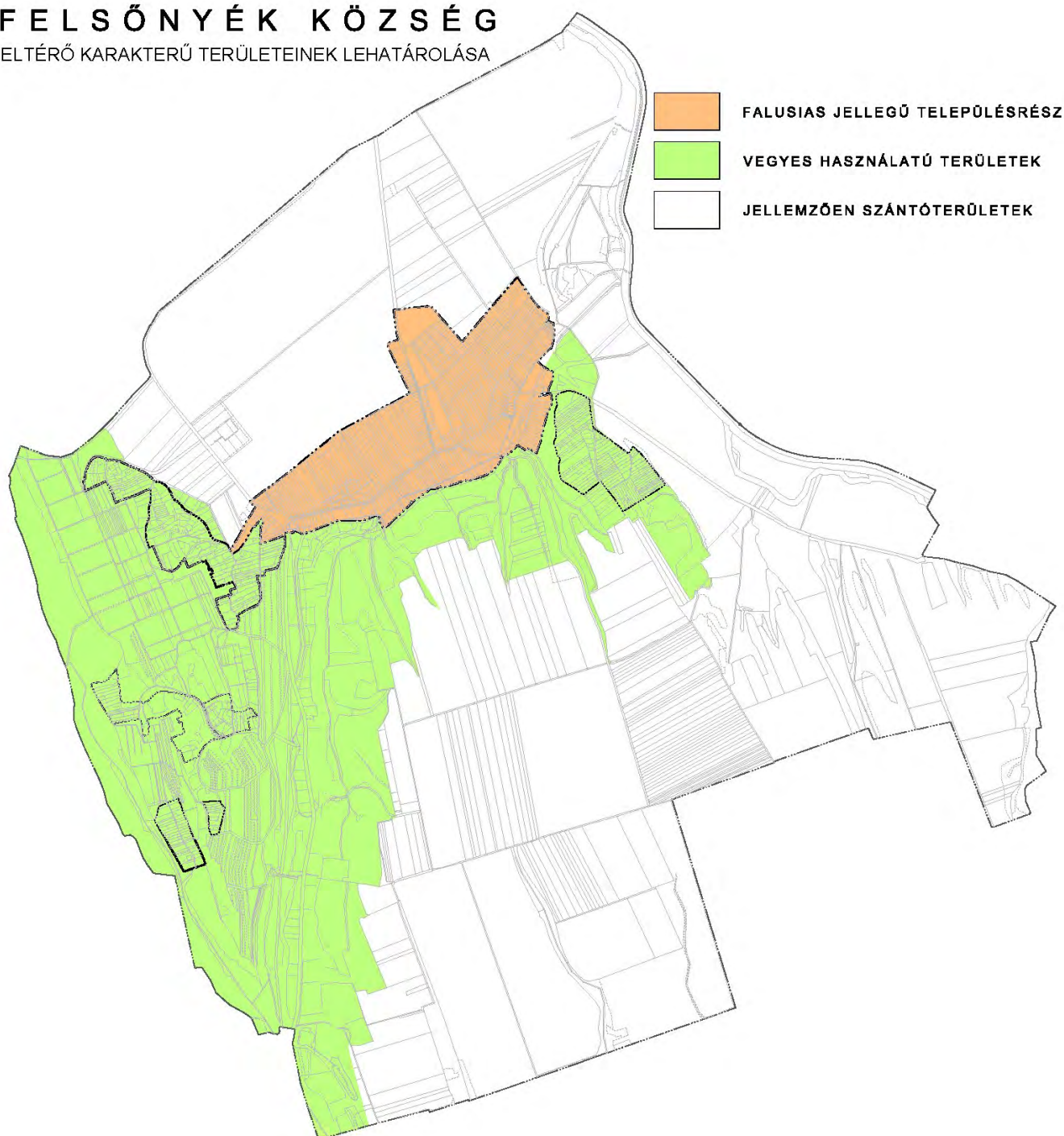

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, A TELEPÜLÉSKÉP, ARCULATI JELLEMZŐK ÉS TELEPÜLÉSKARAKTER BEMUTATÁSÁVAL

A település közigazgatási területe az alábbi eltérő karakterű egységekre bontható:

FELSŐNYÉK KÖZSÉG

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEINEK LEHATÁROLÁSA

**FALUSIAS JELLEGŰ
TELEPÜLÉSRÉSZ**

Felsőnyék teljes belterületi része jellegét tekintve azonos jegyeket mutat, ezért egy karakterbe került besorolásra

A település épületállományát jellemzően földszintes lakóházak alkotják. A központi részen elhelyezkedő vallási, közigazgatási és oktatási épületek épülettömegükkel, magasságukkal kiemelkednek az ezeket övező lakóépületek egyszintes halmazából.

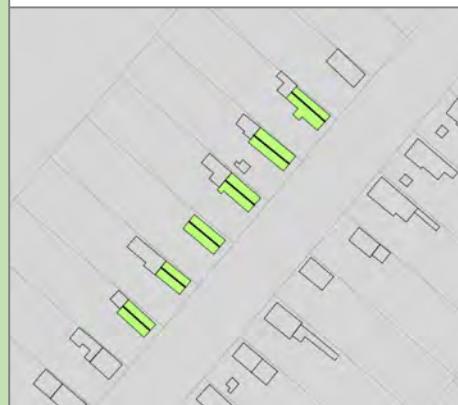
A falusias jellegű karaktert nagyrészt ezek a földszintes, egyszerű homlokzati kialakítású családi házak jellemzik, melyek helyenként egységes utcaképet képeznek.

Jellemző beépítési módok
lakóépületek esetében:

1. oldalhatáron álló,
vagy attól csurgótávolságra
elhelyezett, előkert nélküli,
jellemzően utcára
merőleges telepítésű
nyeregvetős beépítés;

2. oldalhatáron álló,
vagy attól csurgótávolságra
elhelyezett, előkert nélküli,
jellemzően utcára
merőleges telepítésű
csonkakontyolt beépítés;

3. oldalhatáron álló,
vagy attól csurgótávolságra
elhelyezett, előkert nélküli,
jellemzően utcára
merőleges telepítésű
csonkakontyolt beépítés;

4. vagy előkertes
sátortetős.

Az épületek jellemző nyílásrendje az utcára merőleges nyeregtetős lakóépületek homlokzata esetében a kettő darab keskeny, osztott ablak, kettő darab kisméretű padlásszellőzővel, és amennyiben van tornác, akkor azt lezáró keskeny tornácajtó. Az átalakításokon átesett épületek esetében jellemző a kettő ablak helyett egy, utcai négyzetesablak beépítése.

A hajlított ház vagy utcával párhuzamos nyeregtetős épületek esetében általában 4-6 álló téglalap alakú, keskeny, osztott ablak jelenik meg. Itt az ajtó és szellőzőnyílás nem jellemző.

A héjazati anyag a főépületek esetében jellemzően a kerámia vagy beton cserép, illetve gyakori a síkpala használata is. Melléképületek esetében a jellemző síkpala mellett bitumenes zsindely és műanyag hullámlemez is találkozunk.

Fal, nyílászáró és tetőhéjazat színezés kapcsán a teljes településre elmondhatjuk, hogy szerencsére harsány, rikító színekkel elvértve találkozunk csak. A tetőhéjazat esetében a téglavörös, barna, szürke színek a jellemzők. Nyílászárók esetében barna, fehér és okker sárga a tipikus.

A falfelületekre jellemző a simított, illetve a fröcskölt vakolat.

Jellemző, hogy a lábazatot, az ablak keretezéseket, párkányzatokat és egyéb díszítéseket eltérő szín használatával is kiemelték

Vakolati díszekből viszonylag keveset találunk a településen, és azok elsősorban a helyi védelemre érdemes épületeken figyelhető meg.

Az utcák jellemzően egyenes vonalvezetésűek és szélesek. A Fő utcaként funkcionáló Kossuth L. utca tér el ettől enyhén megtört nyomvonalával, változó szélességével. A járdák és vízvezető árkok számos utcában hiányoznak, így jellemzően széles zöldsáv kíséri kétoldról a burkolt utat.

A középmagas kerítések magassága általában 1,5-1,7 méter közötti.

Falazott vagy betonozott lábazaton áttört jellegű rácsos motívumok jellemzik. Helyi jellegzetességként jelenik meg a kisméretű téglából, változatos módon kialakított, áttört, hálós motívumot ábrázoló díszített kerítés.

VEGYES HASZNÁLATÚ TERÜLETEK

A terület elsősorban a földrészek mérete és használata terén mutat eltérést a Felsőnyék egyéb, be nem épített területektől.

Erre a területre vegyes használat a jellemző, azaz a szőlők, gyümölcsösök, kertek, mellett erdőket és szántókat, legelőket is találunk. A földrészek nagyságát tekintve is széles a paletta: a kiskertes zártkerti telkektől kezdve a több hektáros erdőig találunk itt mindenfélét.

A területen lévő épületállományra jellemző, hogy elsősorban gazdasági funkciókkal bírnak, melyek közül leggyakoribb a kis alapterületű, földszintes szabadon álló épület.

JELLEMZŐEN SZÁNTÓTERÜLETEK

A nagytáblás szántóföldeket magába foglaló terület jellemzője, hogy épületet, építményt elvéve találunk.

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK: ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA – UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

E fejezetben, valamint a „Jó példák bemutatása” című fejezetben bemutatott példák szemléletformáló jellegűek, amelyeknél az eredeti tömegalakítás, homlokzatképzés, épületrészletek tekintendők követendő, illetve az építészeti kialakítást ösztönző elemeknek, amelyek a tervezés kiindulási pontjául szolgálhatnak.

ÉPÍTÉSZETI AJÁNLÁSOK FALUSIAS TELEPÜLÉSRÉSZRE VONATKOZÓAN

TELEPÍTÉS

A terület utcái túlnyomórészt kialakultak, ezért javasolt a már beépített területek alapján a kialakult telepítési módokat követni, főleg az előkertek méretét tekintve.

Új épület a kialakult állapotnak megfelelő oldalsó telekhatárra helyezendő vagy attól csurgótávolság elhagyható.

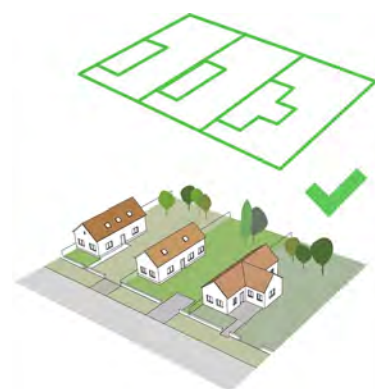
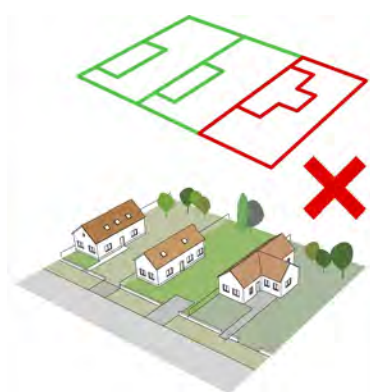
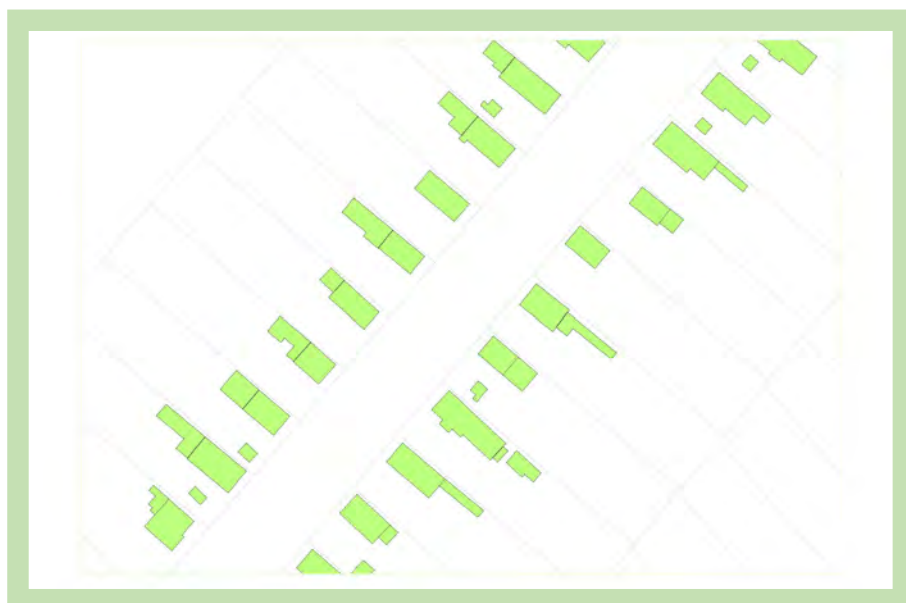
Amennyiben gépjárműtárolót építünk lehetőleg a telek hátsó részét használjuk fel, ha az épület lehetővé teszi annak bővítményeként. Ebben az esetben ügyeljünk arra, hogy a tároló illeszkedjen a meglévő épülettömegünkhöz, anyaghasználatához annak arányait, telepítésének jellegét ne befolyásolja kedvezőtlenül.

Egyéb melléképületeket is javasolt a főépület folytatásában

elhelyezni. Ahol a telekszélesség lehetővé teszi, ott a főépület

mellett is elhelyezhető, de lehetőleg a telek hátsó részébe telepítve, a közterületről kevésbé látható helyen.

Nem elfogadható, ha egy ház az utca vonalához képest elforgatott (fűrészfogas) rendszerbe van telepítve.

TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐFORMA

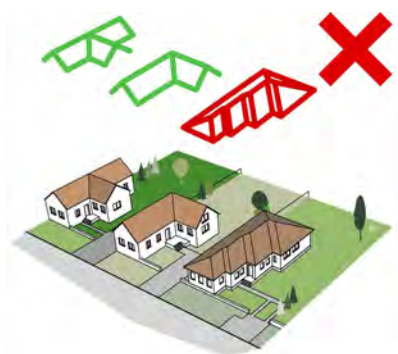
A jellemző tetőhajlásszög 40° - 45° közti, a jellemző tetőforma nyereg, kontyolnyereg, csonkakontyolt, illetve sáortető. A hajlásszög megválasztásánál a szomszédos ingatlantól kis mértékben (± 3 fok) térjünk el.

Tetőformák kiválasztásánál törekedni kell az egyszerű tetőidomokra, illetve a szomszédos épületekhez és a kialakult utcaképbe való illeszkedésre.

Új épület esetében javasolt csonkakontyolt nyeregtető használata.

Az egységes utcaképre találunk jó példát a Marx utcában, ahol azonos telepítéssel, azonos tömeggel kerültek elhelyezésre a csonkakontyolt lakóházak.

ÉPÜLET MAGASSÁGA

Az épületek magassága szempontjából egységesnek mondható a teljes belterület. A főépületek eresz és tetőgerinc-magasságát javasolt a meglévő épületekhez igazítani a kialakult egységes utcakép és annak ritmusa megőrzése érdekében.

A külön álló melléképületek minden esetben alacsonyabb magassággal kerüljenek kialakításra, mint a főépületek.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületeket az ajtók és ablakok kialakítása, mérete, formája szempontjából változatosság jellemzi.

Törekedni kell az épületen belül az egységre. Kerülendők a kör alakú ablakok, valamint a téglalapú vagy négyzettől eltérő formájú nyílászárók használatától.

Az utca felé oromzattal záródó épületek esetében jellemzően 2 vagy legfeljebb 3 ablak kerüljön elhelyezésre. Az L-alakban befordított épületek esetében az ablakok száma 4-6 is lehet, melyeket szimmetrikusan javasolt elhelyezni.

A régi épületeken az eredeti (építéskori) nyílásrendet és méreteket ne változtassuk meg.

Az újonnan beépítésre kerülő ablakok is legyenek kétszárnyúak, keskenyebb, hosszanti kialakítású, álló téglalap alakúak. Javasolt szélességük új építés esetén 0,9-1 m, magasságuk 1,5-1,7 m között alakuljon, anyaguk fa esetleg fa hatású dekor fóliázott műanyag. Az árnyékolást fa zsalugáterrel, spalettával oldjuk meg. Ha ragaszkodunk a redőnyhöz azt lehetőleg fából és rejtett redőnyszekrény kialakításával valósítsuk meg.

HOMLOKZAT KIALAKÍTÁSA

A homlokzatok – különösen a főhomlokzat - kialakítása során különös gondot kell fordítani a nyílászárók elhelyezésére, azok méretére, a párkányzatok, lábazatok és egyéb felületképzésből adódó tagolások tekintetében.

Az utcai homlokzatoknál kerülendő az erkély, terasz, loggia jellegű épületrészek kialakítása. A garázs kapuja se ezen a homlokzaton kerüljön elhelyezésre. Továbbá kerülendő a parabola, gázvezeték, napelem modulok, egyéb közmű- és gépészeti berendezések homlokzaton történő elvezetése.

ANYAG ÉS SZÍNHASZNÁLAT

Az épületek homlokzatai jellemzően simított vakolattal kerüljenek kiképzésre. A nyerstégla architektúra, kőburkolat díszítő elemként használandó.

A falfelületi színek esetében a fehér mellett a szürke, a pasztell sárga, halvány zöld, mogyoró barna használandó.

A nyílászárók esetében a fa, vagy a kinézetében fát utánozó dekor fóliázott műanyag nyílászáró használata elfogadható.

Tetőhéjazat esetében a hagyományos kialakítású, égetett cserépfedés javasolt.

RÉSZLETEK

Az épületek és kerítések megjelenését nagyban befolyásolja egy-egy díszítő elem, például vakolati dísz, faragott széldeszka vagy bejárati ajtó, egy mivesen megmunkált kopogtató vagy kilincs, igényesen kialakított kerítés elem.

Azonban óvakodni kell ezek túlzott mértékű használatától is.

TORNÁCOK

Az utcaképek meghatározó elemei a lakóépületek tornácai, melyek faragott oszlop-fejezeteikkel, balkon virágaikkal, berendezéseikkel megteremtik az egyedi hangulatú utcaképet, és településkarakterünk fontos elemeivé válhatnak.

A tornácok beépítése nem javasolt. Ahol mégis megtörtént újbóli megnyitásuk a településképi és az épület megjelenése szempontjából is rendkívül előnyös megoldás.

Új épület tornáckialakításával és esetleges újszerű átgondolásával tovább vihetjük e hagyományt új otthonunkba.

A tornácoszlopok hagyományos anyaga a fa, illetve helyenként falazott és festett pillérek találunk.

A nyílászárók és a tornácoszlopok esetében a javasolt színek: méreg zöld, zöld, sötét barna vagy barna.

Törekedni kell az egységes megjelenésre, az anyaghasználat, és szín-használat szempontjából egyaránt.

KERÍTÉSEK

Javasolt az épület jellegéhez színben és anyagban illeszkedő kerítés létesítése, melyek során előnyben kell részesíteni a nyerstégla, a kovácsoltvas és a faanyagokat.

A kerítések 1,40 -1,60 méter magas, áttört vagy a mellékelt képek szerinti jelleggel kerüljenek kialakításra.

KERTEK

Az elő- és oldalkertek használata során kerülendő a burkolt felület indokolatlan mértékű használata. Az utca felől keskeny előkert esetében ne ültessünk fákat, magas sövényt, amely elnyomja a homlokzatunkat, illetve gyökere veszélyeztetheti az épületszerkezetet.

Az előkertekben törekedni kell a díszkert kialakítására. A fajválasztásnál elsősorban az alacsony vagy közepes növésű egyedeket kell előnyben részesíteni. Kerülendők az épületeket takaró nagy, 4-5 méternél magasabbra növők. Előnyben kell részesíteni az őshonos fajokat. Örökzöld fajok domináns elemként ne jelenjenek meg.

A közmű csatlakozások műtárgyainak elhelyezése során törekedni kell a takart kialakításra, kerülendők a természetes felszín megbontó/megváltoztató tereprendezések.

Az elő- és oldalkertben kerülendők az utólag elhelyezendő építmények (tárolók), fóliasátrak elhelyezése.

A gyalogos és gépkocsik számára kialakítandó burkolt közlekedő felületek esetében törekedni kell a nagyságuk minimalizálására, a felületük igényes kialakítására.

Kerülendő az indokolatlan tereprendezés.

ÉPÍTÉSZETI AJÁNLÁSOK A BELTERÜLETI RÉSZEK KÖZTERÜLETEIRE VONATKOZÓAN

A rendezettség érzésének elérése már jelentős előrelépés a településképi védelme szempontjából. Ezek sok esetben nem is igényelnek nagy beruházásokat.

Ahol az utca szélessége lehetővé teszi, törekedni kell a zöldsáv és az árok kialakítására. A különböző felületek (úttest - zöldfelület - járda - utcakert - kerítés) határozott, vizuális szétválasztása látványos javulást eredményez.

A járdák egységes anyaghasználata a településképet is javítja. A légvezetékek áthelyezése földkábelbe jelentősen emelné a település képét.

Új elektromos hírközlési vagy energiaellátás vezetékeit meglévő lehetőség szerint közös oszlopsoron kell vezetni. Amennyiben ez nem lehetséges, föld alatti elvezetéssel kell megoldani. A beton oszlopok fa anyagúra való cseréje rekonstrukció során településképi szempontból is előnyös megoldás.

Utcabútorok esetén az egységességre kell törekedni. Javasolt domináns anyagként a fa használata.

Buszváró épületeit javasolt a község teljes közigazgatási területén azonos kialakítással létesíteni.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYEKRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS JAVASLATOK

Új adótornyot, illetve a teljes települést ellátását biztosító felszíni energiaellátási építményeket elhelyezni belterületen, illetve településképi szempontból kiemelten kezelendő területen ne lehessen. Egyéb területen is javasolt meglévő építményeket igénybe venni erre a célra, vagy új funkcióval pl. kilátó létesítésével összekötni.

6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK (AJTÓK, ABLAKOK, TORNÁCOK, ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS), KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA

A jó példák szemléletformáló jellegűek. Cél a jellegzetes épületek, épületrészek, építmények bemutatása példákon keresztül, amelyek egy épület átalakításánál, felújításánál, vagy új épület létesítésénél hangulatukban, megjelenésükben, anyaghasználatukban kiindulási alapot képezhetnek a tervezésnél.

A település Fő utcáján találjuk ezt a felújítás alatt álló lakóépületet, melyen megőrizték a faragott tornácajtót, illetve az eredeti nyílászárókhoz hasonló megjelenésű ablakok kerültek beépítésre. Az épület nyílászáróinak színei visszaköszönnek a kerítés lécein, így teremtve harmonikus képet.

Közterületi virágágyások esetében előnyös a jelzés szerű elválasztás, a természetes anyagok használata.

A Fő utca menti virágok támasztására használt faszerkezet megegyezik a köztéri bútorok buszváró, szemetes láda) színeivel.

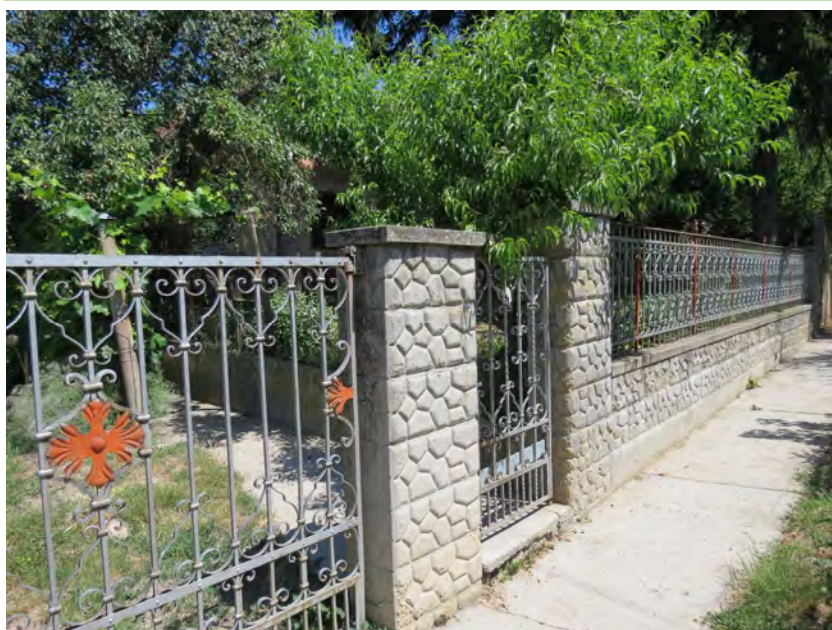

Közterületek látványát nagyban befolyásolja az adott évszak. Így nyáron egyes helyeket teljesen elborítanak a virágzó növények, kellemes látványt nyújtva a járókelőknek.

Az utcakép egyik meghatározó eleme a kerítés, melyek igényes kialakítása jelentősen emeli az épület és egyben a település képét.

A népi építészet színes eszköztára, mint a legfőbb hagyományörző eszközünk Felsőnyéken is erősen jelen van.

Fennmaradt épületeinket nem csak megőrizni, hanem rendeltetésének megfelelően kell használni.

A településen az elmúlt évtizedekben alig épült új lakóház, inkább felújítások, bővítések.

Összességében elmondható, hogy ezek tömegét, tetőformáját, tetőhajlásszögét, szín és anyaghasználatát vizsgálva nem találunk a vidéki jellegtől eltérő, azt zavaró megoldásokat.

A településhez jelentős méretű szőlőültetvények tartoznak. A családi méretű szőlőfeldolgozás számára szükséges préházak között találunk a hagyományokat őrző, a tájba illeszkedő épületeket.

A középületek a települések meghatározó elemei, melyek megjelenésükkel példaértékűek, a lakosság saját tulajdonához való viszonyulása, és környezetének rendbetétele szempontjából szemléletformáló erejűek.

7. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

A település területén reklámhordozókból származó keveset, látványilag pedig nem zavaró megjelenésűeket találunk, ami önmagában is településképet javító.

Továbbra is törekedni kell a cégek, reklámhordozók kialakításánál az épülethez, közterülethez alkalmazkodó anyaghasználatra, színek alkalmazására.

I M P R E S S Z U M

KÉSZÍTETTE:

Tóth Dóra Kata, településtervező TT 17-1484

Légifotók: Pazirik Informatikai Kft.

FELSŐNYÉK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.felsonyek.hu

Email cím: Emalfelsonyek@polghiv.tolnamegye.hu

Cím: 7099. Felsőnyék, Kossuth L. utca 57.

Telefon: 06-74/478-512

Polgármester: Debella László

Jegyző: Szabó Márta

Főépítész: Béres Gábor

A kiadványban felhasználásra kerültek egyes elemek a Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és informatikai Nonprofit Kft. ábragyűjteményéből.

A kiadványban felhasználásra kerültek a <http://mapire.eu> honlapon közzétett történelmi térképek.

Készült Felsőnyék Község Önkormányzatának megbízásából, a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan.

2017. november 24.